

самостваленням працівників освіти вказують на загальний високий рівень самоствалення, проте не виключають сформованість у них професійних деформацій. Виявлені особливості можуть бути свідченням початкових етапів формування емоційного вигорання фахівців та вимагають здійснення корекційних впливів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колтунович Т.А. Як не згоріти в полум'ї професії: корекційна програма для вихователів дошкільних навчальних закладів. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2012. 200 с.
2. Etzion D. Burnout: The hidden agenda of human distress, IIBR series in Organizational Behavior and Human Resources. Israel: The Israel Institute of Business Research, Faculty of Management, Tel Aviv University, 1987. P. 16-17.
3. Maslach C., Schaufeli B. Historical and conceptual development of burnout. *Professional burnout: Recent developments in the theory and research*. Washington D.C.: Taylor & Francis, 1993. P. 1-16.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ОСІБ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Міщенко Д. В., Давидова О. В.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
diana240240@gmail.com, 71kseniya@gmail.com*

Актуальність дослідження на тему психологічних аспектів адаптації осіб з порушенням зору в умовах війни має велике значення у сучасному світі з зростаючими військовими конфліктами і збільшенням кількості осіб із порушеннями зору.

Світова ситуація характеризується різноманітними військовими конфліктами і військовими діями, що впливають на фізичний і психологічний стан населення, включаючи осіб з порушеннями зору. Особи із порушеннями зору в умовах війни стикаються зі значними труднощами у доступі до інформації, медичних послуг, освіти та різних соціальних можливостей. Це може призвести до погіршення їхнього психічного стану та якості життя. Сприяння адаптації осіб з порушеннями зору в умовах війни є важливим аспектом інклюзивного суспільства. Дослідження може сприяти розробці політик і програм, спрямованих на полегшення умов для цієї групи населення. Розуміння психологічних аспектів адаптації осіб з порушеннями зору у військових умовах дозволить розробити більш ефективні психологічні інтервенції та підтримку для цієї групи населення.

Отже, теоретичне дослідження на цю тему може внести важливий внесок у розуміння та поліпшення якості життя осіб з порушеннями зору в умовах війни.

Мета дослідження полягає в теоретичному дослідженні психологічні аспектів адаптації осіб із порушенням зору в умовах війни та механізми її оптимізації.

Методики та організація дослідження була побудована на аналізі, синтезі, порівнянні, систематизації та узагальненні наукової літератури з проблеми дослідження.

За даними Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВОЗ), можна запобігти або лікувати до 80% всіх випадків сліпоти у дорослих. Україна налічує близько 65 тисяч осіб із втратою зору. Загалом у світі приблизно 314 мільйонів осіб стикаються з порушеннями зору, які викликані різними причинами. Із них приблизно 45 мільйонів сліпі. Оцінки також показують, що від 1,4 мільйона до 1,4 мільйона дітей у віці до 15 років стикаються з порушеннями зору. Більше 85% осіб із різними порушеннями зору проживають у країнах із низьким та середнім рівнем доходу [2, с. 6].

З позицій клінічної психології, В. Семке виділяє два основних стани психічної адаптації особистості в соціальному оточенні: психоадаптаційний та психодезадаптаційний.

Перший з них вважається відносно стабільним станом, в якому індивід діє в змінному соціальному середовищі, використовуючи свої особистісні механізми психосоціальної адаптації. Психоадаптаційний стан характеризується наявністю в людини добре розвинених здібностей блокувати дестабілізуючі психогенічні впливи. Важливо зазначити, що цей стан не вважається «нормою», але скоріше «передпатологією», оскільки психогенний вплив все одно впливає на функції психіки. Однак завдяки збереженню компенсаторних і саногенних механізмів, перехід до патології не відбувається.

Другий стан, психодезадаптаційний, також є відносно стабільним симптомокомплексом, який включає в себе різні психосоціальні розлади. Цей стан розвивається протягом тривалого періоду (близько півроку і більше) і може приймати три різновиди: астеничний, дистимічний та психовегетативний. Основними його ознаками є втрата звичайної пристосувальної реакції особистості та її невідповідність актуальній ситуації; порушення механізмів психологічного захисту та зосередження уваги на обмеженому колі афективно заряджених уявлень;

ізолюваність окремих емоційно-вольових реакцій, які мають абортивний, рудиментарний та недоцільний характер; поява тривожності, ригідності, а також динамічних нейрофізіологічних, нейрогуморальних та імунологічних зрушень [4, с. 110].

Для вирішення актуальних проблем соціалізації осіб із порушеннями зору необхідно створити систему соціально-реабілітаційної роботи, яка б включала в себе психолого-педагогічну підтримку як у спеціальних дошкільних та шкільних закладах, так і в соціальних службах.

Існує загальний потенціал для того, щоб інваліди з порушеннями зору могли адаптуватися до вимог життя. Проте рівень адаптації значною мірою залежить від розвинених у них адаптивних навичок та впливу вищезазначених психологічних факторів.

Законодавство України передбачає три головні аспекти адаптації особистості, яка брала участь у бойових діях, в тому числі осіб з порушеннями зору та тих, хто втратив зір під час бойових дій.

Психологічна адаптація включає в себе процес оволодіння цінностями, нормами, установками та патернами поведінки, які існують у цивільному середовищі, з метою відповідності вимогам та очікуванням, що існують у цивільному житті.

Правова адаптація передбачає засвоєння правових норм, які регулюють соціальний і правовий статус осіб, звільнених з військової служби, та членів їх сімей. Вона визначає їх права, обов'язки та можливості, а також передбачає засвоєння інформації про державні органи, установи та організації, які можуть надавати допомогу у реалізації цих норм і прав.

Професійна адаптація варіюється залежно від професії та включає в себе подальше вдосконалення наявних професійних знань, навичок і умінь або навчання новим, що може бути важливим для успішного працевлаштування [5].

У дослідженні О. Кокуна виділено дві категорії факторів, які впливають на успішність адаптації. Перша група - це суб'єктивні фактори, які включають професійну кваліфікацію та досвід людини, її особистісні особливості, потреби, загальні та професійні інтереси, мотивацію, світогляд, переконання та установки, життєвий досвід, особливості психічних функцій, нейродинамічні якості, емоційні та вольові компоненти, задоволеність роботою, психофізіологічні можливості та психофізіологічний стан, працездатність та інше.

Друга група – це об'єктивні фактори, які включають умови діяльності людини, вид, характер та обсяг навантаження, психологічний клімат, соціально-побутові умови тощо [3, с. 32].

Варто відмітити точку зору дослідника Ю. Бриндікова, який стверджує, що успішна адаптація залежить не лише від зовнішніх умов, соціального оточення та фізіологічних процесів, але також від особистості самої людини, включаючи її особистісні структури, властивості та характеристики [1, с. 74].

Травматичні події та обставини радикально змінюють звичний спосіб життя людей, впливаючи на їхній побут, стосунки, мрії, цінності та пріоритети. Це вимагає постійної адаптації до кризових умов. Існування кризи може мати як негативний вплив на умови життя, так і стимулювати пошук нових можливостей, втілення нереалізованого потенціалу та прихованих людських ресурсів, а також розвиток ефективних психологічних стратегій адаптації.

Висновок: аналіз теоретичних досліджень соціально-психологічної адаптації особистості з порушенням зору в умовах війни розкриває цей процес як складний та багатогранний, де взаємодіють різні аспекти. Ця взаємодія призводить до формування нової позитивної соціальної ідентичності, яка відповідає соціальним змінам, включаючи наслідки військового конфлікту. Водночас, це є процесом позитивного розвитку особистості, її підвищення потенціалу в контексті взаємовідносин і можливостей для самоповаги та самореалізації. Результати адаптації можуть бути викликані різними факторами, які варіюють в своєму впливі на особистість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриндіков Ю. Л. Теорія та практика реабілітації військовослужбовців учасників бойових дій в системі соціальних служб: дис. доктор пед. наук: 13.00.05. Хмельницький, 2018. 559 с.
2. Гребенюк Т. М. Вивчення проблеми соціально-психологічної адаптації інвалідів по зору в студентських інтегрованих групах. Міжнародний семінар «Інформаційні технології у соціально-трудоу реабілітації інвалідів». К., 2014. 98 с.
3. Коун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія. К.: Міленіум, 2004. 265 с.
4. Лубовский В. І. Спеціальна психологія: навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів. 2-е вид. К.: Либідь, 2015. 313 с.
5. Про схвалення Концепції Державної цільової програми соціальної і професійної адаптації військовослужбовців, які підлягають звільненню, та

осіб, звільнених з військової служби, на період до 2017 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 р. № 1068-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.10.2023)

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ГЕНДЕРНА ПОВЕДІНКА СТУДЕНТІВ

Мирошник О. Г.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
elenamirosha@ukr.net*

Орієнтація на розвиток особистості фахівців в системи професійної підготовки у закладах вищої освіти є актуальним завданням психології та педагогіки вищої школи. Розробники багатьох освітніх програм підготовки бакалавра та магістра до переліку soft skills включають навички розуміння власних емоцій, емоцій іншої людини та вміння управляти своїми емоційними станами у складних ситуаціях соціально-психологічної взаємодії. Ці навички є складовими емоційного інтелекту особистості.

Проблема особливостей емоційного інтелекту в студентському віці стала предметом вивчення у дослідженнях О. Власової, В. Зарицької, О. Лящ, О. Мирошник, О. Милославської, М. Шпак та ін. Емоційний інтелект досліджується як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища та механізм впливу на успішність життєдіяльності особистості. Саме цим пояснюється актуальність нашого дослідження.

У психологічній науці склалися основні підходи до вивчення емоційного інтелекту. Д. Карузо, Дж. Мейер, П. Селовей розглядають цей феномен як сукупність когнітивних здібностей до ідентифікації, розуміння та управління емоціями [10]. Р. Бар-Он, Д. Гоулман визначають емоційний інтелект як складне своєрідне поєднання когнітивних здібностей та особистісних рис [9]. К. Петрідес, Е. Фернхем обґрунтовують взаємозв'язок особистісних рис із рівнем розвитку емоційного інтелекту та емоційним функціонуванням особистості загалом [11]. І. Андрєєва трактує емоційний інтелект як сукупність інтелектуальних здібностей до розуміння емоцій та управління ними, а також знань, вмінь і навичок, операцій та стратегій інтелектуальної діяльності, пов'язаних із обробкою і перетворенням емоційної інформації [5, 7]. О. Лящ, в рамках метакогнітивного підходу, розглядає емоційний інтелект як метакогнітивне утворення,